

УЧЕБНО ПОСОБИЕ С ИЗЯВЕНА ФУНКЦИОНАЛНОСТ ЗА ПОДГОТОВКА НА БЪДЕЩИТЕ УЧИТЕЛИ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

Георгиева, Снежана. 2019. *Ученически писмени текстове в прогимназиалния етап на основното образование. Учебно помагало за студенти.*
Шумен: Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“

Доц. д-р Фани Бойкова
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Резюме. Текстът представя учебното помагало „Ученически писмени текстове в прогимназиалния етап на основното образование“ с автор Снежанка Георгиева. То е предназначено за студенти, които се подготвят да придобият професионална квалификация за учители по български език и литература. Представени са съвременни методически изследвания и продуктивни иновационни решения за практиката. Теоретичните постановки са подкрепени с богат илюстративен материал.

Ключови думи: текст; комуникативни компетентности; обучение по български език и литература

Учебното помагало „Ученически писмени текстове в прогимназиалния етап на основното образование“ с автор доц. д-р Снежанка Добрева Георгиева е функционално пособие, насочено към развиване и усъвършенстване на методическите компетентности на бъдещите учители по български език и литература. Разглежданата проблематика е интерпретирана в актуалния контекст на компетентностния подход, като е открояна връзката между комуникативната компетентност „като предполагаема от учебната програма резултатност на учениците и мотивацията им за работа, между комуникативната компетентност на учителя по български език и умението му да мотивира учениците за постигане на съответните ключови компетентности“ (стр. 6) и комуникативната компетентност като характерен професионален признак на учителя по български език.

Методическата значимост на учебното пособие е изявена както на структурно, така и на функционално ниво. Съдържателната наситеност на отделни-

те тематични единици и представените педагогически технологии несъмнено са повлияни от дългогодишния професионален опит на авторката в сферата на образованието.

Помагалото е съставено в две части, взаимно свързани концептуално и съдържателно. Балансирано е съчетана необходимата теоретична основа с практическата насоченост на упражненията и задачите. Отделните методически единици систематизират знанието на основни понятия в областта на текстова лингвистика и дискурсия анализ, разширяват академичните филологически компетентности на обучаваните в тяхната обвързаност с осмислянето и прилагането им в педагогическата практика чрез включените упражнения, задачи и илюстративни примери. Авторският подход към методическата проблематика предоставя продуктивни възможности за развиване на специфичните професионални компетентности на бъдещите учители при преподаване на български език.

В първата част на помагалото се съсредоточава вниманието върху осмисляне на текста като езикова и комуникативна единица, рецепцията на текста, развиването на умения за анализ на текст. Методическата функционалност на тази част се основава на повторемостта на композиционната структура на всяко проблемно и обучително: *Теоретичен минимум; Методически казуси и задачи; Тест за проверка на знанията и уменията*. Включените откъси от статии, разглеждащи значими методически проблеми, от една страна, съдействат за повишаване професионалната библиографска осведоменост на студентите, от друга страна, предоставят емпирия за осмисляне на базисни научни постановки. С открит практическо-приложен принос и много добре аргументирана на структурно, теоретично и функционално ниво е изградената система задачи от текста „към речеви дейности, които изследват стратегии и тактики на построяване на конкретния текст (различните му структури – семантична, синтактична, стилистична)“ (стр.7), при които се развиват и умения за аналитично четене. Бъдещите учители са включени в активна интеракция на изпълнение, преживяване и осмисляне на дейности, аналогични на тези, които ще изпълняват обучаваните от тях ученици при създаване на текст, т.е. не само да познават типологичната специфика на ученическите писмени текстове – какво е ученически текст, но и да придобият умения да ги преподават и оценяват. Образователният потенциал на рецензията, като проява на експертната дейност на учителя, демонстрира способността на Сн. Георгиева да навлиза в дълбочината на разглежданата проблематика, и се експлицира в модула „Проблемът за проверката и оценката на ученически писмени текстове. Работа върху грешките в ученическите писмени текстове“ (стр. 80 – 102), който е насочен към осмисляне на различните функции на оценяването: да диагностицира, да стимулира, да контролира и т.н. Оригинално методическо решение с изявена практическа насоченост е поставянето на задачи да се проучат

съдържателно и структурно рецензии от учителската практика (стр. 84 – 89). Предоставеният за анализ разнообразен емпиричен материал осигурява продуктивни възможности бъдещите учители да придобият умения на експерт оценители на ученически писмен текст релевантно на обективни показатели и критерии съобразно изискванията на държавните образователни стандарти и учебните програми.

Системата от упражнения е насочена към затвърждаване на знания и развиване на практически умения на обучаваните както в училищна, така и в академична среда. Упражненията и задачите с различна степен на трудност предоставят възможности за формиране на практически умения, за самостоятелна работа, за стимулиране на груповата форма на организация на учебния процес, съдействат за развиване на комуникативната компетентност на обучаваните.

Темите от първата част включват методически казуси, които насочват към „осмислянето на педагогическата дейност по развитие на комуникативната компетентност на учениците в контекста на съотнесеността ѝ с два модела – комуникативен (свързан с дейности по мотивиране, ориентиране, планиране, реализация) и аксиологичен (предполагащ формиране на умения за бъдеще: умения за учене, за общуване, за целесъобразен житейски избор“ (стр.8). Включването на казуси за осмисляне в теоретичен и практически план на процеса на оценяване и рецензиране в практиката на учителя активират изследователските умения на студентите и демонстрират перспективни идеи за ситуативно обучение. Професионалната библиографска компетентност на авторката се изяснява и чрез подбора на текстове от актуални и значими методически изследвания, които предпоставят усъвършенстването на специфични компетентности „Между теорията и практиката“, както е озаглавена първата част. Системата от задачи и казуси е с изяснена функционалност за формиране и развиване на компетентности за възприемане, осмисляне и продуциране на текстове.

Модулът „Теоретико-приложни аспекти на работата по развитие на комуникативни компетентности“, от една страна, завършва композиционно и съдържателно първата част, от друга страна, осъществява смислова връзка с втората част „Няколко гледни точки за работата с текста в часовете за развиване на комуникативни компетентности“. Вниманието е насочено към специфична проблематика, свързана с овладяване на умения и речеви стратегии за диалогично общуване, самопредставяне и предоставяне, репродуциране и продуциране на учебни жанрове. Христоматийният характер на тази част дава възможност на бъдещите учители да се запознаят с ценните методически идеи и разработки за работа с някои ученически жанрове, предвидени за усвояване в учебните програми по български език и по литература. С методическа прецизност са структурирани алгоритми за отделните задачи. Значимостта на

алгоритмите за усъвършенстване на комуникативните умения на учениците е в центъра на авторовото внимание в отделна статия – „Роля на алгоритмите в процеса на усъвършенстване на комуникативните умения на учениците“. Статиите във втората част, някои от които са в съавторство, експлицират в теоретичен и практически план ефективни технологични модели за постигане на резултатност в актуалния контекст на обновеното учебното съдържание, обосновават вариативни евристични стратегии и подходи, които изхождат от практиката, плод са на продължителна експериментална работа, демонстрират способността на авторката да работи в екип с голям кръг от учители с висока степен на ефективност.

Учебното помагало „Ученически писмени текстове в прогимназиалния етап на основното образование“ е методическо пособие с изявена функционалност и открива перспективи за повишаване на методическата подготовка не само на бъдещи, но и на практикуващи учители по български език и литература.

STUDY GUIDE WITH PROMINENT FUNCTIONALITY FOR THE EDUCATION OF FUTURE TEACHERS OF BULGARIAN LANGUAGE AND LITERATURE

(Georgieva, Snezhana. 2019. *Uchenicheski pismeni tekstove v progimnazialniya etap na osnovното образование. Uchebno pomagalo za studenti*. Shumen: Universitetsko izdatelstvo „Episkop Konstantin Preslavski“)

Abstract. The text presents the study guide “Students' written texts in the junior high school stage of basic education” authored by Snezhanka Georgieva and is intended for students who are preparing to acquire a professional qualification for teachers of Bulgarian language and literature. Modern methodological research and productive innovative solutions for practice are presented. The theoretical statements are supported by rich illustrative material.

Keywords: text; communicative competences; Bulgarian language and literature education

✉ **Dr. Fani Boykova, Assoc. Prof.**
<https://orcid.org/0000-0002-1581-319X>
Plovdiv University “Paisii Hilendarski”
Faculty of Philology
24, Tsar Asen St.
Plovdiv
E-mail: faniboykova@uni-plovdiv.bg